

જૈન ધર્મ પ્રવેશ પોથી.

ભાગ ૧ લો.

છપાવી પ્રસિદ્ધ કરનાર,
શ્રીજૈન ધર્મ વિદ્યા પ્રસારક વર્ગ,
પાલીતાણા.

પ્રથમાવૃત્તિ

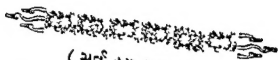
પ્રત ૨૦૦૦

સંવત્ ૧૯૧૫

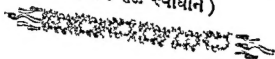
સને ૧૯૦૮

આનંદ પ્રીન્ટીંગ પ્રેસ—ભાવનગર,

કિંમત રૂ ૦-૧-૦

(सर्व हक स्वाधीन)

અર્પણ પત્રિકા.

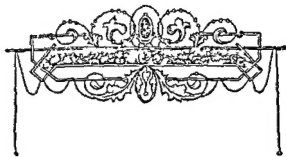

આર્યદેશના જે મહાપુરુષો કેળવણીના આરાધક અને વિદ્યાના પુત્રક છે, વિદ્યાનેજ જેઓ ઉન્નતિના ઉપાય તરીકે માને છે અને તેના પ્રમાર અને વૃદ્ધિને માટે જેઓ અહોરાત્ર પ્રયત્ન કરે છે, દેશની અને કો મની ધાર્મિકઉન્નતિમાટે ધાર્મિક કેળવણી એ પરમ મહત્ત્વની વાત છે, એમ જેઓ વિશ્વામર્પૂર્વક માને છે, દેશ અને ડોમમા વિદ્યા વૃદ્ધિના ખાતા સ્થાપના—અથ પાવવાને જેઓ પ્રયત્નરીણ છે, જેઓ આજમ્યના અગ્નિ અને પ્રમાદના પ્રતિસ્પર્ધિ છે, જેઓ વિલામના વિ રોધી અને મોજ મજાહના ગત્રુ છે, જેઓ અમન—અમનની અવગણના કરનારા અને વિશાખ પરમ પ્રીતિ રાખનારા છે, હિતકર કેળવણીનો પ્રસાર કરવામા જેઓ હુમેશા હોશીલા છે આર્યદેશના જેઓ સચુતો છે, આર્ય કુળનો જેઓ ધાર્મિકકેળવણીથી ઉદ્ધાર કરવાને મથન કરનારા છે, મનુષ્ય માનવુ હિત કરીને જેઓ આત્મહિત ઈગ્નનારા છે, એવા આ દેશના પૂજ્ય આર્યમહાશયોને આ અથ વિનયપૂર્વક અર્પણ કરવામા આવે છે

પ્રસિદ્ધ કર્તા.

પ્રસ્તાવના.

જેમ હડા જળાશયમા પ્રવેશ કરવો હોય, તો ડોઈ ઉત્તમપ્રકારનો પગથી માળ ધ આરો બાધેલો હોય, તોજ તેમા મુજે પ્રવેશ કરી શકાય છે, તેવીરીતે શ્રી તીર્થંકર ભગવતે પ્રફુલેલા જૈનધર્મના જ્ઞાનરૂપ અ નિ ગ લીર જળાશયમા સુગમ રીતે પ્રવેશ કરવાને એક ઉત્તમ પ્રકારના આરાની જરૂર છે, તેવા આરાનુ કાર્ય આ જૈનધર્મની પ્રવેશ પોથી કરે, તો થોડે ઘણે અગે પણ સાધર્મિજનુઓની સેવા થઈ કહેવાય આવી ઉત્તમ ધાગણાથી આ લઘુ પુસ્તકની યોજના કરવામા આવી છે

આ લઘુ પુસ્તકને આગ લાગે વહે ચેલુ છે તેમા ઊત્તરોત્તર વધારે જ્ઞાન મળે તેની જુદી જુદી મ કળના રાખવામા આવી છે સુજરાતી પહેલા યોરપુત્રી તે ચોથા યોરણ મુધીના અભ્યાસીઓ તેમા પ્રવેશ કરી શકે, તેવો કુમ ગળેલો છે આ આરે ભાગનો અભ્યાસ પૂર્ણ થયાપછી અમારા તરફથી બહાર પાડેલી “જૈનધર્મ પહેલી, ચોપડી” મા તેનો સુગમતાથી પ્રવેશ થઈ શકશે

આ પહેલી પોથીમા સામાન્ય રીતે પદાર્થનુ જ્ઞાન થવાને માટે જૈનવર્ગમા વપરાતા પ્રસિદ્ધ પદાર્થોના નામ ઉપર પાઠે આપેલા છે બનતા પ્રયત્ને ધર્મના પારિભાષિક ગળેલા રાખેલા છે

ઘણે ભાગે પાઠોની અદર દ્રવ્ય ક્રિયા અને આચારને લગતા બોધનુ અવતરણ કહેલુ છે

જે જે પદાર્થોના શુદ્ધો જેવા કે, આરતિ, ઉપાધ્યય, ઓષો [ર-
નેહરણ], કળશ, દેડ વિગેરે મૂકેલા છે, તે પદાર્થોનું દ્વિતીય પ્રત્યક્ષ
જ્ઞાન કરાવવા તેના ચિત્રો મૂકવાની અમારી ઇચ્છા છે, તે ઇચ્છા અમે
હવે પછીની આવૃત્તિમા મૂકવા કરીશું

સર્વ માધર્મિજાણુઓ તરફથી આ આરભ પોથીને સર્વ પ્રકા
રનું અનુમોદન મળશે, અને જૈનપાઠશાળાઓમા તેનું પ્રવર્તન
કરવા પ્રયાસ કરશે, તો અમે અમારા શ્રમને મૂકવા માની કર્તવ્ય ધ
ર્મની કૃતાર્થતાને માટે નનમા પૂર્ણ મ તોષ પ્રાપ્ત કરીશું

આ પુસ્તક તૈયાર થયા પછી અમેએ પુજ્ય મુનિ મહારાજ
શ્રી ૧૦૦૮ ચારિત્ર વિજયજીને તેનું અવલોકન કરી ચોચ સૂચના
આપવા વિનંતિ કરી મુનિ મહારાજે પુસ્તકને આદિથી અંત સુધી
વાંચી, જે જે સ્થળે જૈનધર્મ વિરુદ્ધ શબ્દ કે વાક્યો જણાયા તે શુદ્ધ
કર્યાં, તથા જૈન જાળકેને એ પુસ્તક વિશેષ ઉપયોગી કેમ થાય, તેવો
મુધારો કરી આપ્યો એઓની આજ્ઞા પ્રમાણે અમેએ પુસ્તકના ફે
રફાર કર્યો છે અમેને આશા છે કે, આ પુસ્તક સવ સ્થળે જૈન શા
ળાઓમા તથા જૈન જાળકેને ઉપયોગી થશે આ પ્રમાણે પુસ્તકને પ્ર
સિદ્ધ કરવામા મુનિ મહારાજે અમૂલ્ય સહાયતા આપી અને ઘણો
પરિશ્રમ લીધો છે, તે માટે અમે તેઓશ્રીનો ઘણો આભાર માનીએ
છીએ આ પ્રમાણે અન્ય મુનિ મહારાજો પણ કૃપા કરીને અમારા વ
ર્ગના કાર્યને સહાય આપે તો, હાલમા જે દાર્ય આ વર્ગ કરે છે, તે
કરતા અધિક કાર્ય કરવાને શક્તિમાન થાય

પ્રસિદ્ધ કર્તા,

સાંકળીયુ.

પાઠ.

૧ દેર

૨ પ્રતિના

૩ આરતિ

૪ દીવો

૫ બળશ

૬ ચામર

૭ છત્ર

૮ પાશ્ર્વ

૯ વણી

૧૦ દાઝો

૧૧ રજોહરણ

૧૨ નોમરવાળી

૧૩ નાથા

૧૪ દર્શન

૧૫ દર્શન વિષે કવિતા

૧૬ ઘટ

૧૭ પૂજા

૧૮ પૂજાવિષે કવિતા

૧૯ સામાયિક

પાઠ.

૨૦ પદ્મિ માપુ

૨૧ ઉપવાસ

૨૨ વિનય

૨૩ વિનય વિષે કવિતા

૨૪ માળાપની એવા

૨૫ સ પ

૨૬ શુકની લક્ષિત

૨૭ શુકની લક્ષિત વિષે કવિતા

૨૮ ચોખ્ખાઈ

૨૯ નારી મોળત

૩૦ જૂન

૩૧ જૈન ળાળ ધર્મની કવિતા

૩૨ એક ંદ્રિયવાળા હવ

૩૩ બે ંદ્રિયવાળા હવ

૩૪ ત્રણ ંદ્રિયવાળા હવ

૩૫ ચાર ંદ્રિયવાળા હવ

૩૬ પાચ ંદ્રિયવાળા

૩૭ હવના બેઠની કવિતા

શ્રી જૈનધર્મ પ્રવેશ પોથી.

ભાગ ૧ લો.

પાઠ ૧ લો.

દેહ

બાપા ! આ શું છે ?
તે દેહ છે
દેહમા શું હોય ?
અગ્નિ ત ભગવાન્ એમા હોય
અરિહંત ભગવાન્ને શું ડગય ?
અગ્નિ ત ભગવાન્ના દર્શન ડગય
ભગવાન્ના દર્શન ડરવાથી શું વાય ?
આપણુ ભગુ વાય.
તેમના દર્શન ક્યાં વાય ?
તેમના દર્શન સવારે અને માઝે વાય છે
બાપા ! ત્યાં આપણે ત્યાં દર્શન ડરવા જઈશું ?
ભાઈ, ચાલ જઈએ

(-)

પાઠ ૨ જો

પ્રતિમા.

મોટાભાઈ! જુવો આ કેવી સુંદર પ્રતિમા છે?
હા, ભાઈ! તે બહુ સુંદર છે
મોટાભાઈ! આ પ્રતિમા કોની છે?
ભાઈ! તે મહાવીર ભગવાનની પ્રતિમા છે
મોટાભાઈ! તે તમે શી રીતે જાણ્યું?
ભાઈ! તેમની નીચે સિંહનું લાઘન છે તેથી
મોટાભાઈ! આ પ્રતિમાને શું કરાય?
ભાઈ! એની પૂજા થાય, અને તેમના દર્શન થાય.
મોટાભાઈ! આપણે તેમની પૂજા કરીશું?
હા, ભાઈ! ચાલો પૂજા કરીએ, પ્રભુની પૂજા કરવાથી આપણું
લલુ થાય છે

પાઠ ૩ જો

આરતિ.

બા! આ શું વાગે છે?
તે ઝાલર વાગે છે
બા! તે કયા વાગે છે?
તે ઢેરામરમા વાગે છે
બા! અત્યારે ત્યાં માટે વાગે છે?
અત્યારે ભગવાનની આરતિ ઉતરે છે

બા ! આરતિ કેવી રીતે ઉતરતી હશે ?

પાપ સાત દીવાઓ પ્રગટાવી લગવાનની મામે ઉભા ગહી ફેર
વે, તે આરતિ કહેવાય છે

બા ! ચાલો, ત્યાં આપણે પણ લગવાનની આરતિ ઉતારીએ,
જેથી આપણા બધા હુ બ જતા ગ્હે અને માન પરિણામ થાય

પાક ૪ થો.

દીવો.

પ્રેમજી—છોકરાઓ ! આજે હું એક સાગી વાત લાવ્યો છું તે
તમે સાંભળશો ?

છોકરાઓ—હા, અમે ખુશીથી સાંભળીશું સાગી વાત કોણ
ન માંભજે ?

પ્રેમજી—લગવાનની ભક્તિ કરવાનો એક મહેલો ઉપાય છે

છોકરાઓ—તે કયો ઉપાય ?

પ્રેમજી—લગવાનની આગળ મ ગળ દીવો ઉતારવો

છોકરાઓ—એ દીવાથી શો લાભ થાય ?

પ્રેમજી—લગવાનના મ દિગ્મ મ ગળ દીવો કરવાથી આપણા
પરિણામ સાગ થાય છે, અને આપણને ઘણા સુખો મળે છે

છોકરાઓ—આ વાત તને કોણે કહી ?

પ્રેમજી—એ વાત મને શુરૂજીએ કહી

છોકરાઓ—પ્રેમજી ! અમે તારો ઉપકાર માનીએ છીએ

પ્રેમજી—ઢોઈ માથે હોય તો અવાય, એકલા જતા કેમ ગમે ?

લક્ષ્મી—દેરે દરિને જવું હોય, તેમા સાવની શી જરૂર ? તે તો પોતાની મેળેજ જવું જોઈએ

પ્રેમજી—એ તાડ કહેવું ખરૂં છે, હવેથી માગી મેળે દેરે જઈશ લક્ષ્મી ! કહે તો ખરે આગીની ગોલા જેવી હતી ?

લક્ષ્મી—આગીની ગોલા ઘણીજ સાગી હતી ભગવાનની પ્રતિમા જોતા ઘણોજ આનંદ ઉપજતો હતો

પ્રેમજી—ખીચું શું જોવાનું હતું ?

લક્ષ્મી—તેમા આમરની ગોલા પણ જોવા જેવી હતી

પ્રેમજી—પ્રભુની આગળ આમર દોળવાથી શું થાય ?

લક્ષ્મી—આમર દોળવાથી પ્રભુની લલિત થાય છે

પ્રેમજી—ત્યારે હવેથી હું પ્રભુને આમર દોળીશ

પાઠ ૭ મો

છત્ર

બાપા ! આ ભગવાનના માથા ઉપર શું છે ?

તે જા છે

બાપા ! છત્ર તો રાજાને માથે હોય આ અરિહત ભગવાન શું ગણ છે ?

હા, ભાઈ ! એ પ્રભુ મોટા રાજાના પણ રાજા અને દેવના પણ દેવ છે

બાપા ! મોટા રાજાના પણ રાજા છે, અને દેવના પણ દેવ શી રીતે ?

મોટા રાજાઓ અને બધા દેવો પણ તેમને નમે છે ને પૂજે છે
 બાપા ! ત્યારે પ્રભુનું કાઈ નામ છે ?
 હા, મેટા ! પ્રભુ નણ લોકના રાજા છે માટે ત્રિભુવનપતિ અને
 દેવના દેવ છે તેથી દેવાધિદેવ કહેવાય છે
 બાપા ! હવે હું સમજ્યો, ત્યારે તો તેમને માથે છત્ર હોવું જો
 ઈએ આવો આપણે તેમને નમન કરી મે

પાઠ ૮ મો.

ઉપાશ્રય

કાનજી ! તું ડયાથી આવે છે ?
 કાકા ! હું ઉપાશ્રયથી આવું છું
 ત્યાં કેમ ગયો હતો ?
 શુરજીને વાઢવા ગયો હતો
 શુરજીએ તને શું કહ્યું ?
 શુરજીએ મને શિખામણ આપી
 ગી શિખામણ આપી ?
 કાકા ! સાબજો
 કોઈ જીવને હું ખ આપવું નહીં, માખાપની સેવા કરવી, ખો
 જોલવું નહીં, અને આપણો ધર્મ બરાબર પાળવો
 વાહ વાહ ! શુરજીએ તને ઘણી માગી શિખામણ આપી છે

પાક ૯ મો.

કવણી.

સોમચ દ—જે આ આપણા ગુરૂ શુ કરે છે ?

હિમચ દ—તે અરિહ તનુ ધ્યાન કરે છે

સોમચ દ—તેમની સામે આ શુ છે ?

હિમચ દ—તે કવણી છે

સોમચ દ—કવણી ઉપર શુ હશે ?

હિમચ દ—તે ઉપર સ્થાપનાચાર્ય છે

સોમચ દ—સ્થાપનાચાર્ય શુ કહેવાય ?

હિમચ દ—તે આચાર્યની સ્થાપના કહેવાય

સોમચ દ—તેને ગુરૂ કેમ રાખતા હશે ?

હિમચ દ—દરેક કામ તેમની આજ્ઞાલઈ કરવા માટે

પાક ૧૦ મો.

દાંડો

રામજી—ગુરૂ મહારાજ! આ આપના હાથમા શુ છે ?

ગુરૂ—આ દાંડો છે

રામજી—દાંડો શા માટે ગળેા છે ?

ગુરૂ— તેથી પ્રભુની આજ્ઞા છે

રામજી—કોઈ સાધુ દાંડો ન રાખે તો ચાલે ?

ગુરુ—ના, હરેક માધુએ દાઢો રાખે તો ભેડએ એવો આચાર છે

રામજી—જો ન રાખે તો શી હરકત ?

ગુરુ—દાઢો ન ગખે તો કોપ લાગે

રામજી—તેનું કારણ શું ?

ગુરુ—એવી સાધુની મ ના ના છે

રામજી—હીક ગુરુજી ! હવે હું ગમજ્યો

પાઠ ૧૧ મો

રત્નેકુરુજી

બાપા ! આ ડોલુ આવે છે ?

તે સાધુજી આવે છે

બાપા ! માધુજી આપણા ગુ થાય ?

તે આપણા ગુરુજી થાય

બાપા ! તેમની બગડામા શું છે ?

તે રત્નેકુરુજી છે

બાપા ! તેઓ રત્નેકુરુજી ગા માટે ગમતા હશે ?

હવેના પાળવાને માટે તથા ગ્લૂ કરવા માટે

બાપા ! રત્નેકુરુજીથી કેવી રીતે હવેના પાળાય ?

રત્નેકુરુજીનો ગુરુ પોતો ને મુલાખો હોય છે, અને તેના પડે

૨૪ ખસેડતા નાના મોટા હવેને ઈલા વતી નથી

પાઠ ૧૨ મો.

નોડાગ્વાળી.

મોહન—માધવ ! તારા બાપા કયા છે ?

માધવ—માગ બાપા માળ ઉપર છે

મોહન—માળ ઉપર શુ કરે છે ?

માધવ—નોડાગ્વાળી ફેગ્વે છે

મોહન—નોડાગ્વાળી કેવી હોય ? તે મને બતાવીશ ?

માધવ—હા, માળ ઉપર ચાલ તને બતાવું

મોહન—ચાલો લાઈ ઉપર જઈએ

માધવ—મોહન ! જો આ નોડાગ્વાળી મારા બાપા ફેગ્વે છે

મોહન—માધવ ! આ એમા ગોળ દાણા જેવા શુ હશે ?

માધવ— તે તેના મણુડા છે

મોહન—એમા કેટલા મણુડા હોય છે ?

માધવ—એડ્યો ને આઠ મણુડા હોય છે

મોહન—એ કેવીરીતે ફેગ્વાય ?

માધવ—એકએક નવકાર ગણતા એકએક મણુડો ખેસવાય

મોહન—નોડાગ્વાળી કેરવવાથી ગો લાલ થાય ?

માધવ—એમ નવકાર ગણવાથી પાપ ધોવાય છે ને જીવને

મુખ ઉપરે છે

મોહન—તારા બાપા દરરોજ નોડાગ્વાળી ફેગ્વે છે ?

માધવ—હા, દરરોજ સવારમા ઊઠીને તરત નોડાગ્વાળી ફેગ્વે

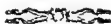
છે ને ગતે મુતી વેળા પાપ કેરને છે

મોહન—માધવ ! ત્યારે આપણે નોડાગ્વાળી ફેગ્વીએ તો કેવું

માધવ— બટુ સારૂ

મોહન—ત્યારે કાલેથી હરરાજ આપણે સવારે ને ર તે યોડી

યોડી વાર નોકારવાળી ફેરવશું,

પાક ૧૩ મો.

માપડો

નથુભાઈ—આ તારા હાથમા શું છે ?

ભગુભાઈ—એ સાપડો છે

નથુભાઈ—તે શા કામમા આવે છે ?

ભગુભાઈ— તે ઉપર પુસ્તક રાખવામા આવે છે

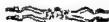
નથુભાઈ—તે ઉપર પુસ્તક રાખવાથી શો લાભ થાય ?

ભગુભાઈ—જ્ઞાનની આશાતના ન થાય એ

નથુભાઈ—આશાતના એનલે શું ?

ભગુભાઈ—પુસ્તકને જ્યાં ત્યાં ગળડતું મુકવું; તેને ચોળી નાખવું, કાપા પાડવા, અને બગાડવું, તે પુસ્તકની આશાતના ^૧ કહેવાય છે

નથુભાઈ—હવે હું હમેશા પુસ્તકને સાપડા ઉપર રાખીશ, અને તેની આશાતના કરીશ નહીં

દર્શન.

મહેતાજી—હોકરઓ ! તમારામાથી જેઓ દેરે દર્શન કરવા જતા હોય, તેઓ ઉભા વાઓ.

મહેતાજી—કેમ મથુર અને માવજી તમે બેઠી રહ્યા ?

મથુર—મહેતાજી સાહેબ ! હું દેરે દર્શન કરવા જતો નથી, તેથી બેસી રહ્યો.

મહેતાજી—મથુર ! કેમ દર્શન કરવા જતો નથી ?

મથુર—મને વખત મળતો નથી.

મહેતાજી—માવજી ! તું કેમ દર્શન કરવા જતો નથી ?

માવજી—સાહેબ ! હું હમેશાં મોડો ઉઠું છું, તેથી દર્શન કરવા જઈ શકતો નથી.

મહેતાજી—મથુર ! ખાવાનો, પીવાનો, લણવાનો અને રમવાનો વખત મળે છે ?

મથુર—હા.

મહેતાજી—દેરે જવાનો વખત મળે નહીં, તેનું તું કારણ ?

મથુર—સાહેબ ! એ મારી ભૂલ છે હવેથી હું દર્શન કરવાનો વખત જરૂર મેળવીશ.

મહેતાજી—માવજી ! તું મોડો ઉઠે છે કે ?

માવજી—હા સાહેબ ! મને ઉઠવું બહુ આવે છે.

મહેતાજી—એ નડાસી દેવ છોડી દે, અને દેરે દર્શન કરવાની દેવ પાડ.

માવજી—સાહેબ! હમેથી હું હમેશા નવાજે વેહેલો ઉઠીશ,
અને દેરે દર્શાં ૧૨૨૧ જઈશ

મહેતાજી—છોકરાઓ! યાદ રાખજો કે ગાવડના કૃષ્ણ છોક
રાએ હમેશા દેરે દર્શાં કરવા જવ તોઈએ જે દર્શાં કરા ॥ જાય,
તે સારા છોકરો કહેવાય છે અને ઉંઘ કે આળસથી દર્શાં કરવા ન
જાય, તે નગરો કહેવાય છે

પાક ૧૫ મો.

જિન દર્શાંવિષે કવિતા

દાહરો.

દ્રોમે મો આ બાળકો, જિન સદિરમા જાય,	
દર્શાં કરવા દેવતુ, હેતેથી હરખાય	૧
બાવ ધરી જિનગજી, પ્રતિમા જોવા પ્રીત,	
એ તો શ્રાવક બાળની, ધર્મ તણી છે રીત	૨
તે માટે સાથે મળી જાય દર્શાં વાજ,	
નમી કહેવુ મુખ ધરી, જય પામો જિનરાજ	૩

પાક ૧૬ મો.

ધટ.

સુદર જોન! મારી સાથે દેરે દર્શાં કરવા આવવુ છે?
હા બા! હું ઘણી ખુશીની આવીશ
ઠીક જોન! ચાલો

-મોટી બા! દેરામા પેસતા પહેલુ શુ કરલુ?

બેન! પ્રભુના દર્શન કરના પહેલા ઘ ટ વગાડ્યો ભેધએ,

બરૂ બા! આપણે એમજ કરીશુ ઓહો! એનો અવાજ તો
ઘણો મોટો છે ને શુ?

બેન! એ શેનો થતો હશે? મને તો એમ લાગ્યું છે કે એ પી
તળનો વનો હશે

ના, બેન! એ તો ઢાસા જેવી ધાતુનો વાય છે બધા દેગમા
એ હોય કે?

હા, બેન

ઓહો! આ તો બહુ મોટો ઘ ટ છે ને નુ ?

તેથીજ એને માકળે ટાગવો પડ્યો છે

આરતિ વખતે તો એને ઝાઝીવાગ વગાડે છે

પાઠ ૧૭ મો.

પૂજા.

બાપા! કયા જાઓ છો?

ભાઈ, હું પૂજા કરવા જાઉં છું

બાપા! મને માથે લઈ જશો?

હા, ચાલ ભાઈ

બાપા! મને પૂજા કરતા આવડતી નથી

એ હું તને શીખવીશ

બાપા! બધા ડોકરા પૂજા કરતા હશે?

હા, શ્રાવણના ડોકરાએ હુમેશા પૂજા કરવી ભેધએ

સારી ધારણા રાખવી જોઈએ

ગોવિંદજી—હવેથી તું પણ હમેશા એવી ધારણાથી સામાયિક
કરીશ

પાડ ૨૦ મો.

પરિક્રમણુ

કાકી ! તમે કયા ગયા છતા ?

ભાઈ ! પરિક્રમણુ વરવા ૧૪ હતી

પરિક્રમણુ એટલે નુ ? અને તે કયા વાય ?

ભાઈ ! આપણાથી દિવમમા અને રાત્રિમા જે કાઈ પાપ થયા
હોય, તેના પસ્તાગે કરી, તે પાપમાથી પાછા ફરવું, તે પરિક્રમણુ
કહેવાય છે, અને તે ઉપાશ્રયે અથવા ઘેર થાય છે

કાકી ! તે કયે વખતે થાય છે ?

ભાઈ ! મનારે, અને નાજે વાય છે

કાકી ! સવારના પરિક્રમણુને નુ કહે છે ?

ભાઈ ! તેને રાત્રીય પરિક્રમણુ કહે છે

કાકી ! સાજના પરિક્રમણુને શુ કહે છે ?

ભાઈ ! સાજના પરિક્રમણુને દેવરીય પરિક્રમણુ કહે છે

કાકી ! મને પરિક્રમણુ ગીખવ્યો ?

હા, ભાઈ ! પુરીથી રીખવીશ

શ્રાવણના છોડરાએ દેવરીય અને રાત્રીય બંને પરિક્રમણુ ગી-

ખવા જોઈએ, અને તે ૨૧ કરવા જોઈએ

ઉપવાસ

દેવચ દ—મોહન! આજે મારે ઘેર જમવા આવીશ ?

મોહન—ના, ભાઈ! આજે મારે ઉપવાસ છે

દેવચ દ—આજે શા માટે ઉપવાસ કર્યો છે ?

મોહન—આજે મોટી ચાદશ છે

દેવચ દ—મોહન! શું મોટી ચાદશને દિવસે ઉપવાસ કરવો જોઈએ ?

મોહન.—હા, દરેક ધ્રાનકે પોતાથી અને તો આજે ઉપવાસ કરવો જોઈએ

દેવચ દ—ઉપવાસ કરવાથી શું થાય ?

મોહન—ઉપવાસ કરવાથી ખાવા પીવાની ખટપટ મટી જાય, તેથી ધર્મધ્યાન વધારે થાય છે

દેવચ દ—શું ખાઈને ધર્મધ્યાન ન થાય ?

મોહન—ખાવાથી ઇંદ્રિયોને સુખ આપવાનું મન થાય છે, અને તેથી ઉધ અને આળસ વધે છે, અને આપણા પરિણામ સારા રહેતા નથી

દેવચ દ—ત્યાજે હું પણ ઉપવાસ કરીશ

મોહન—ખરું નાહ, તો આપણે આજે ઉપવાસ કરી આજે દિવસ ધર્મની ચોપડીઓ વાંચીશું

વિનય

બાપા! આજે જૈનશાળામાં અમારા મહેતાજીએ કહ્યું કે, જે છોકરાઓમાં વિનય હશે, તેમને ઇનામ મળશે બાપા! તે મારે વિનય જોઈએ છીએ, મને લાવી આપશો? બેટા! વિનય કોઈ ચીજ નથી, કે જે હું લાવી આપુ ત્યારે વિનય રૂ હશે બાપા? વિનય એ ગુણ છે, અને તે પાતાની મેળેજ મેળવી શકાય છે બાપા! ત્યારે મારામાં કેવી રીતે વિનય આવે? બાઈ તારે શરૂને પગે લાગવું, મગપ કહે તેમ કરવું, તેમની મરજી ઉઠાવવી, જે આપણા મહેતાજી કે મોટરો હોય તેમને માન આપવું અને તેમની સાથે નમ્રતાથી વતવવું, એમ કરવાથી તારામાં વિનય જોઈને તારા મહેતાજી તને ઇનામ આપશે બાપા! બહુ સાડ હવેથી હું એવી રીતે વર્તીશ, અને વિનયી વધશ.

વિનય નિયે કવિતા

ટાહરો

વિનય કરો મા બાળકો,
વિનય ધર્મનું મૂળ,
વિનય થકી વિદ્યા વધે,
વિનય દીપાવે કુળ
વિનય વિના નહિ ધર્મને,
વિનય વિના નહિ દાન,

વિનય વિના આ લોઝમા,

કહેવાયો નાદાન

૨

વિનય વિના શોભા નહિ,

વિનય વિના નહિ લાજ,

વિનય વધારી મર્વમા,

માધો સઘળા કાજ

૩

પાઠ ૨૪ મો.

માળાપની સેવા

ખીમચ દ—ઝવા ! તુ હુમેશા ગમવા કેમ આવતો નથી ?

હવો—મને વખત મળતો નથી

ખીમચ દ—આખો ફિવસ શુ કરે છે ?

હવો—સવારે દાતણ કરી દેરે જાઉં છું, ત્યાં ન્હાઈ પૂજા કરી

પછી ઘેર આવી વાચવા બેસું છું

ખીમચ દ—પછી શુ કરે છે ?

હવો—પછી જમીને જીનશાળાએ ભણવા જાઉં છું

ખીમચ દ—જેન શાળાગયી આવીને શુ કરે છે ?

હવો—પછી ડસગતગાળામા જાઉં છું

ખીમચ દ—પછી શુ કરે છે ?

હવો—ઘેર આવીને મારા માળાપની સેવા કરું છું

ખીમચ દ—શી સેવા કરે છે ?

હવો—મારા માળાપ ઘરડા છે, તેમના પગ ચાપું છું અને

પધારી કરી આપું છું

ખીમચ દ—તે શિવાય ખીલ શી સેવા કરે છે ?

જીવો—જે કામ નેઓ બતાવે, તે કડ હુ તેમને જોઈએ, તે તારી આપુ હુ, તેમને પાગી પાઉ હુ અને તેમની મરજી સાચુ કરી મળે.
 ખીમચંદ—તુ માળાપની સેવા શા માટે કરે છે?

જીવો—એવુ શુ પુછે છે? માળાપે આપણા ઉપર ઘણા ઉપકાર કર્યો છે, તેમણે ઘણા દુ ખ પેડી આપણને કોરીને મોટા બનાવ્યા છે, તેમને એ ઉપકારનો બજારો આપણથી કદિ પણ વાગી આવ્યો એમ નથી.

ખીમચંદ—ખરી વાત છે દરેક છોકરાએ માળાપની સેવા કરવી જોઈએ હોય તો હુ પણ માળાપની સેવા કરીશ બાઈ જી ! આજે તે મને બહુ સારો બોધ આપ્યો એને માટે હુ તારો મોટો પાડ માનુ હુ.

પાડ ૨૫ મો.

૨૫

બાપા! કાલે રસ્તામાંથી મને એક કાગળનો કટકો જડ્યો હતો તેમા શુ હતું ?

બાપા! તેમા સ પ રાખવો, એમ લખ્યું હતું.

તેમા તુ કાંઈ મમજ્યો?

ના, બાપા! હુ સમજ્યો નથી, બેગા! એમા ઘણું મમજવાનું છે.

ત્યારે બાપા! મને સમજાવશો?

હા, માલગ.

દરેક માણસે મ પ રાખવો, એટલે ત્રી સાથે હળીમળીને ચ લગુ એથી ઘણા કાંઈ થાય છે જેના ઘરમા ભાઈએને, બહેનોને અને મગાઓને સંપડોય, તે બધી ત્રીને મુખી થાય છે તુ પણ ઘરમા અને નિગાળમા મૈત્રી સાથે સ પ રાખવો.

બાપા! આ કાગળનો કટકો મને બહુ ઉપયોગી થઈ પડ્યો
હોયો હું હમેશા બધા માથે હળીમળીને ચાલીશ, ને સપીને રહીશ

પાઠ ૨૬ મો.

ગુરુભક્તિ

ચ દુલાલ—અરે બાપુલાલ! હમણા તું જેનશાળામા કેમ
આવેનો નથી?

બાપુલાલ—બાપણા માન્તર મને ઘણું ઠપકો આપે છે, તેથી
હું શાળામા આવતો નથી

ચ દુલાલ—તને ઠપકો શા માટે આપે છે?

બાપુલાલ—આપણા માન્તરનો એવો સ્વભાવ છે

ચ દુલાલ—તું બરાબર પાઠ કરી લાવે છે?

બાપુલાલ—પાઠ કરી લાવું છું, પણ મને આવડતો નથી

ચ દુલાલ—તેમ માન્તરનો શો વાક?

બાપુલાલ—ત્યારે કોનો વાક?

ચ દુલાલ—તારો વાક છે ત્યારે તને આવડે નહીં, ત્યારે
માન્તર ઠપકો આપે છે

બાપુલાલ—એ તો ખરી વાત

ચ દુલાલ—માન્તર આપણા ગુરુ છે, માટે હવેથી તું એમ
કોઈ વાર એમનો વાક કાઢીશ નહીં

બાપુલાલ—એ ગુરુ શી ગીતે કહેવાય?

ચ દુલાલ—માન્તર આપણને ઘણી વિદ્યા ભણાવે છે જે એક
મક્કર ભણાવે છે, તે પણ ગુરુ કહેવાય છે ને

બાપુલાલ—હાહાહા, એ વાત હવે હું સમજ્યો પણ આ-

એને નાટકના ગાયન બહુ આવડે છે

એ ગાયન કરે છે, પાણીમા તરવામા અને બીજી બધી રમતમા
તુશીનાર છે, વડવાડમા ડોહનો લીધો જતો નથી, આને હરાવી દે
એવો છે, કોઈ એને ગાળ દે તો મામી દશ ચોપડાવે, કંઠો એ ડેવો
લડા હું પણ થોડો થોડો એના જેવો થયો છું

માધવજી! તું કેની સાથે ફરે છે?

હું રમણિકની સાથે ફરું છું

તે કેવો છોકરો છે?

તે ઘણો સારો છોકરો છે

એ સારો છે એમ શાથી કહે છે?

તે હમેશા વહેવો ઉઠે છે, દેરે પૂજા કરવા જાય છે, ઉપાશ્રયે
સામાયિક કરે છે, વૈનગાળામા પહેવો ન બર રાખે છે, આરા અશરો
લખી શકે છે, ઘણી આરી ચોખ્ખા રાખે છે, તેની સોબતથી તું પણ
તેના જેવો થઈ ગયો.

આ હકીકત જાણી મગનને તેના બાપાએ છગનની લાઈબ ધો
છોડાવી દીધી ને રમણિકની સોબત કરાવી, અને ક્યુ દે, છગનના
જેવા નકારા છોકરાની મોબત કરી તેથી તું નગરો થયો છું, માટે રમ
ણિકના સગમા રહી મુઘરવ જોઈએ

પાઠ ૩૦ મો

જૂઠું

જેન! તારું નામ શું?

મારું નામ ધની

તું સારી દીકરી ને નકારી?

હું કેવી છોડી છું, તે મારાથી કેમ કહેવાય કાક
તારામા શો ગુણ છે ?

હું કદિ પણ જૂઠું બોલતી નથી
બીજો શો ગુણ છે ?

કદી દોષને ગાળો આપતી નથી
ત્રીજો કયો ગુણ છે ?

હું કદિ પણ રીસાતી નથી
ચોથો ?

હું કોઈની માથે મારામારી કરતી નથી
પાંચમો ?

હું વખત પ્રમાણે વર્તું છું

ધનીબા ! તું ખરેખર કાહી છે

તારામા બધા કરતા મોટામા મોટો ગુણ એક છે

ધની—તે કયો ગુણ વાર ?

જૂઠું ન બોલવું એ

જૂઠું બોલનારા છોકરા નકારા થાય છે, અને
મારા ગુણ હ કાંઈ જાય છે જુઠાને કાંઈ ચાહતું નથી

પાક ૩૧ મો.

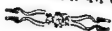
જન બાળ ધર્મ વિષે કવિ

ભુજ ગી છદ

હયા જીવની મર્ચ્યા જેહ

વહે મત્ય વાણી બધા

ધરી ટંક ને ધર્મમા ધીર રે' છે,
 ખરો જંનના બાળનો ધર્મ તે છે
 બધા માત ને તાતના બોલ પાળે,
 ધરી નમ્રતા સર્વની સાથ ચાલે,
 સુખે સ્વચ્છતામા સદા કાળ રે' છે,
 ખરો જંનના બાળનો ધર્મ તે છે
 ભલે ભાવથી ભક્તિ રાખી શુરની,
 વર પ્રેમથી નિત્ય પૂજા પ્રભુની,
 કરી સ પ નામા રમેથી ગમે છે,
 ખરો જંનના બાળનો ધર્મ તે છે
 કરી સ ગ સારો ધરે રીત સારી,
 ન ધારે કહિ દેવ ને છે નકારી,
 નહીં રીનથી નાપ માહે રહે છે,
 ખરો જંનના બાળનો ધર્મ તે છે

પા. ૩૨ મે.

એકે દ્રિય વાળા હવ

દેવહ—આલો આપણા ગામ બહાર આણુ ખોદાય છે તંમા
 માટી ઘણી છે, તો આપણે તે માટીમા રમીએ
 રામહ—ના ભાઈ ! માટીમા રમતા પાપ લાગે
 દેવહ—માટીમા શેનુ પાપ લાગે ?
 રામહ—માટી હવ છે તેથી પાપ લાગે
 દેવહ—માગી તે વગી હવ હોય ?
 રામહ—માગી તે એકદ્રિય હવ કહેવાય છે
 દેવહ—માટી એ હવની કઈ ઇદ્રિય હોય ?
 રામહ—માટીને શરીર ઇદ્રિય હોય છે
 દેવહ—એ તારી વાત ખરી છે, આપણે શ્રાવકે માટીથી ન રમ

વુ જોઈએ. અત્યા રામજી ! ખીજી કંઈ ચીજ એકદ્રિય છે ? તે કહે
રામજી—પાણી, આગ, પવન અને લીલા આડપાલા એ બ
ધા એકેદ્રિય છે

દેવજી—હા. હવે મને સમજણ પડી, તે બધાને એક શરીર
શિવાય ઇંદ્રિયો જોવામા આવતી નથી

પાઠ ૩૩ મો.

બે ઇંદ્રિયોવાળા જીવ.

માધુરી—ચાલ, તને મારા વાડામા કાર્ધક બતાવુ, તારા
વાડામા શુ છે ?

મારા વાડામા એક નાનો માપ છે

તો ચાલો આપતો જોઈએ

પ્રેમી—આ માપ નથી

ત્યારે એ શુ છે ?

એ તો અજાણીયુ છે

પ્રેમી—તેને નાક, આખ અને કાન કેમ નથી ?

માધુરી—તે જોઈદ્રિય જીવ છે, તેથી તેને નાક, આખ,

અને કાન હોતા નથી

પ્રેમી—બે ઇંદ્રિય જીવને ૩૩ કઈ ઇંદ્રિયો હોય ?

માધુરી—તેને શરીર, અને જીભ એ બે ઇંદ્રિયો હોય છે

પ્રેમી—તેવા ખીજા જીવ હશે કે નહીં ?

માધુરી—હા, તેવા ખીજા પણ ડેટલાક જીવ હોય છે

પાઠ ૩૪ મો.

ત્રણ ઇંદ્રિયોવાળા જીવ.

દયા બેન ! આ હારખધ શુ જાય છે ?

તે દીડીઓ જાય છે

દીડીઓ કેવા છવ કહેવાય છે?

તે ત્રણ દંદિયોવાળા છવ કહેવાય છે

એવા છવોને કઈ કઈ ઇંદિયો હોય છે?

નાનજી—તેમા શુ પુછે છે? તુ તારી જાતે જોઈ લે

દયા—તે ઘણો ઝીણો છવ છે, તેથી તેનામા ઇંદિયો જાણાતી

નથી

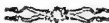
નાનજી—આ દીડી ચાલી જાય છે, તે તુ જુવે છે?

દયા—હા ભાઈ

નાનજી—ત્યારે તેને ગરીર ઇંદિય છે દીડીઓ મીડા પદાર્થ ઉપર એકઠી થાય છે, તેથી તેને છલ હોય છે અને જ્યાં મીડા પદાર્થ હોય, તેની વામ આવવાથી તે ગમે ત્યાંથી એમ્ડી થઈ જાય છે, તેથી તેને નાક હોય છે, એમ કહેવાય છે

કેમ દયા! હવે સમજ કે ?

દયા— હા હવે હું ખરાબજ તેજિ દિય છવ વિષે સમજી

પાઠ ૩૫ મો

ચાર ઇંદિયોવાળા છવ

મોહન— હમણા મે એક નવી જાતનો છવ જોયો

અવેર—તે છવ કેવો હતો ?

મોહન—તે છવને શરીર, છલ, નાક અને આંખ છે ફક્ત કાન નથી

અવેર— તેવા તો ખીજા ઘણા છવો છે

મોહન—તેવા ખીજા કયા છવો છે ?

અવેર— અજાણીત અને નીડીને કાન કયા હોય છે ?

મોહન— તેને નો નાક અને કાન બંને નથી આ છવને તો શરીર, છલ, નાક અને આંખ છે, ફક્ત કાનજ નથી

ઝવેર—ભાઈ ! એવા જીવનું નામ આપો

મોહન—તે જીવનું નામ માખી છે

ઝવેર—હા ખરી વાત, એતો ઘેર ઘેર હોય છે ?

મોહન—તે કેવા જીવ કહેવાય ?

ઝવેર—તે ચાર ઇંદ્રિયોવાળા જીવ કહેવાય છે કારણકે તેને
શરીર, જીભ, નાક અને આંખ, એ ચાર ઇંદ્રિયો હોય છે

પાઠ ૩૬ મો.

પાંચ ઇંદ્રિયોવાળા જીવ.

કેશવ—આ તારા હાથમા શું છે ?

પ્રેમજી—મારા હાથમા લાકડી છે

કેશવ—તુ લાકડી કેમ રાખે છે ?

પ્રેમજી—પેલી ગાય આવે છે, તેને માગવાને

કેશવ—શ્રાવડ થઈને ગાયને મરાય ?

પ્રેમજી—તે ગાય મારકણી લાગે છે

કેશવ—ના, એ ગાય મારકણી નથી, પણ ગરીબ છે

પ્રેમજી—તને એની ગી ખખર ?

કેશવ—તે મારી ગાય છે, અને હું તેનું દૂધ પીઉં છું

પ્રેમજી—ત્યાં હું મારીગ નહીં

કેશવ—ગાય એ મોટો જીવ છે, તે તુ જાણે છે ?

પ્રેમજી—ના, તે મોટો જીવ કેમ ? તે સમજાવ

કેશવ—ગાયને પાંચ ઇંદ્રિયો હોય છે, તેથી તે મોટો જીવ
કહેવાય છે

પ્રેમજી—તેનામા ૫૫ પાંચ ઇંદ્રિયો છે, તે કહે

કેશવ—ગરીર, જીભ, નાક, આંખ અને જાન એ પાંચ ઇં
દ્રિયો ગાયમા છે

પ્રેમજી—બીજા પાંચ ઇંદ્રિયોવાળા કયા કયા જીવ છે ? તે કહે

દેશવ—દોર, પક્ષી, રાપ, વાહર, માછલા અને માણસો
એ જાધા પાચ ઇન્દ્રિયવાળા હવ કહેવાય છે

પ્રેમજી—ભાઈ દેશવ! હવે હું જર જર મમજ્યો બાજી કોઈ
પણ હવને મારીશ નહી

પાક ૩૭ નો.

હવના બેઠ વિષે કવીતા

ચાપાઈ

માટીમા છે ઇન્દ્રિય એક,
એ ઇન્દ્રિય કરમીયા પે,
તેરિન્દ્રિય તો કીટી ગણી,
ચારે ઇન્દ્રિય માખી તણી
પન્દ્રિયમા ગાય ગણાય,
આવકથી જી તે ન હણાય,
તે જાણીને આવક બાળ,
કરજે હવ તણી મ બાળ

૧

૦

પ્રાચીન જૈન મહાસતીઓના ચમત્કારી ચરિત્રથી
સુરોભિત,

જૈન સતી મંડળ ભાગ ૧લો.

આ અથ શ્રાવિકાઓને સચ્ચરિત્રપર લાવવામા સહાયભૂત વર્ધ
શકે, આધુનિક અને પ્રાચીન, આર્યભૂમિની સ્થિતિનો ચિતાર દર્શાવ
નાર અને વાચકના હૃદયને ઉત્તેજિત કરનાર છે આજકાલની શ્રાવિ
કાઓ પ્રાચીન મહાસતીઓના અદ્ભુત આચરણ વાચી, પોતે પણ
તેવા બને એવા હેતુથી માનવજીવન સુધારવા માટે આ પુસ્તકની તે-
ઓએ સહાયતા લેવી આ અથ ત્રીશ ફારમનો છતાં અમારી શ્રાવિકા
બહેનોને ખરીદ કરવામા અડચણ ન આવે, તેટલા માટે તેની સાધાર
ણ કીંમત રાખવામા આવી છે

પાકુ પુર્ક ૩૧ ૧-૪-૦

ગરુ પુર્ક ૩૧ ૧-૦-૦

વાંચીને વિનોદ પામે.

તત્વને જાણવાની દરેકને સ્વભાવિત ઇચ્છા હોય છે, પણ તેની
પ્રાપ્તિ કરવી તે કતાને આધીન છે

આજ કાલ તત્વજ્ઞ પુરૂષો વધારે જોવામા આવે છે, પણ તેમને
તેવા પ્રકારના સાધનો થોડે અથ મળવાથી તેઓ આગળ વધી શકતા
નથી આવા હેતુથી જનસમાજના હિતાર્થે અમારા તરફથી “તત્ત્વ
મૂર્તીમા પ્રવાસ” એ નામનું પુસ્તક બહાર પડ્યું છે, જેની અ-

દર વિદ્વાન્ કવિ બનારસીદાસના પદો તથા તેનું લાખાતરમ્પદ પણ
બતાવવામા આન્યુ છે પ્રસંગે બોધક પ્રલોકો વિગેરેથી પણ આ અ
થ અવકૃત છે, લાખા મધુર અને સરળ છે વાચકવૃદ્ધને પ્રિય થાય
અને તેઓ વાંચી વિનમ્રતાએ તેના માટે આ અથ આળીશ દારમનો
છતા પણ તેની કી મત જુજ રાખવામા આવી છે

આ પુસ્તક તત્વેન્દુને વધારે પ્રિય થઈ પડે તેમ છે, માટે જે-
મને મળાવવું હોય, તેઓએ નીચેના નીચનામે પત્ર લખી જણાવવું

પાકુ પુકું ૧-૨-૦

કાચુ પુકું ૦-૧૪-૦

વ્યવહારોપયોગી,

શ્રાવિકા સુખોદ્ય દર્પણ.

આ પુસ્તક દરેક સ્ત્રીને વાચવા લાયક છે સ્ત્રીએ કેવી રીતે
ઘર વ્યવહાર ચલાવવો, તથા નેમા નડતી અડચણો શાથી દૂર થાય?
એ મુખ્ય બાબત સ્ત્રીને પ્રથમ જાણવાની છે પોતાના બાળબચ્ચા
ઓને શી રીતે ઉછેરવા તથા તેમની મગજ શક્તિ અને શારીરિકશ
ક્તિ શી રીતે વધે? તેઓને કયે અવસરે કઈ વસ્તુ પચ્ય છે? ઈન્ધ્યા
દિ અનેક ઉપાયો બતાવવામા આ યા છે મંગલ્લા સ્ત્રીએ કેવી રીતે
વર્તવું? તથા ગર્ભની કેવી રીતે ગભાળ રાખવી? આ બાબત સવિ
સ્તર વર્ણવેલી છે બાળકનું શરીર કેમ તદુરસ્ત રહે? અથવા બગડે
તો તેના માટે શા ઉપાયો લેવા? વિગેરે વૈદકનું જ્ઞાન આપેલું છે
આ પુસ્તક યોદી કીમતે વધારે લાલકારક અપરચ થાય તેવું છે

પાકુ પુકું—૩૧ ૦-૧૨-૦

કાચુ પુકું—૩૧ ૦-૮-૦

મળવાનું ઠેકાણું,

શ્રી જૈન ધર્મ વિદ્યા પ્રસારક વર્ગ—પાલીતાણા.

શા મેદાજ હીરજી જૈન છુકસેવર—ભાત બજાર, મુબબ

